

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 23. julija 1890.

Obseg: O kurnikih. — Kranjska deželna vinarska, sadjarska in poljedelska šola v Grmu. — Sadjarstvo v zelenjaku. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

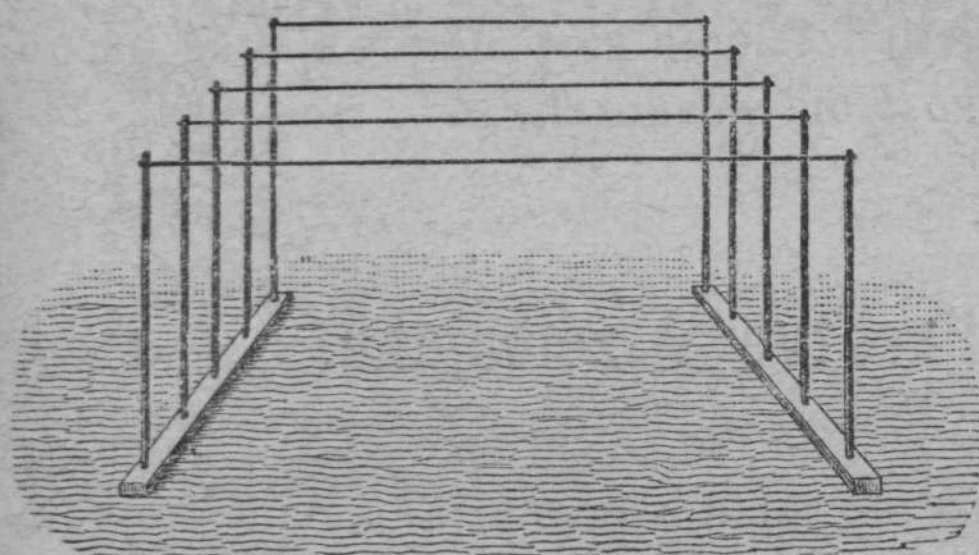
O kurnikih.

Za rejo kuretine je prvič potreba prostora zunaj hiše, po katerem se živali gibajo, drugič prostora, koder prenočujejo ter neso in vale, t. j. kurnika. Glede velikosti kurnika so celo izkušeni perutninarji različnega mnenja. Vsaka kokoš naj ima vsaj pičlo tretjino štirjaškega metra prostora. Kurnik naj ima znotraj vsaj po 2 m / visoke stene ter spredaj in ob straneh kolikor le

kurnik pri strehi ob vseh straneh oddušnike, katere odpiraj in zapiraj, kadar je treba. Tudi okna morajo biti zaradi zračenja tako narejena, da se odpirajo, da po leti lahko hladiš, po zimi pa, da je toplo.

Kurnik je lahko narejen iz raznega gradiva. Bodi pa zidan ali lesen, pobeli ga znotraj na leto najmanj po dvakrat. Mrčesa se boj pri kuretini, ker ga odpraviš le težko. Lesene stene delaj iz neostruženih desek, ravno tako strop, ki bodi oblokan. Streho naredi tako, da je ne more voda predreti.

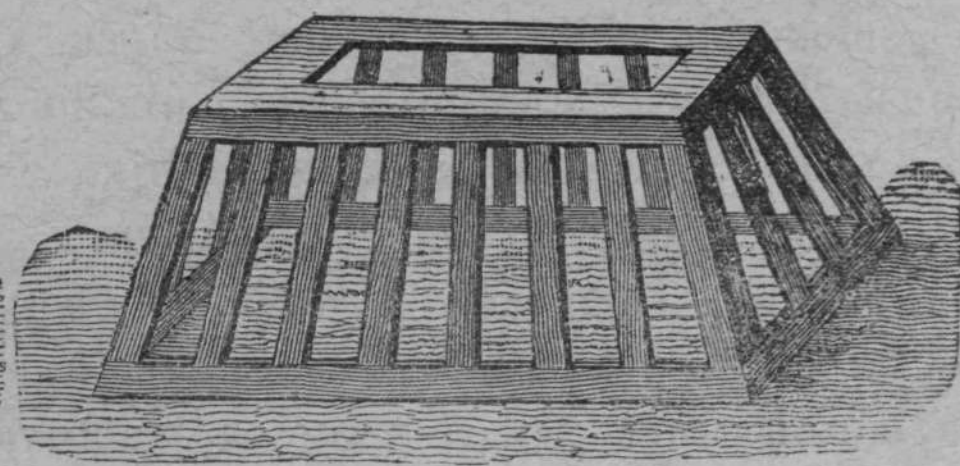
Za prenočišče kuretine naredi v kurniku najmanj

Podoba 1.

Podoba 2.

Podoba 3.

mogoče visoka okna. Spredaj ob obeh straneh vrat naredi luknji, skozi kateri more hoditi kuretina. Tla kurniku naj bodo mokroti neprodorna ter naj imajo proti eni strani strmec, da jih lahko izplakuješ. Tla so lahko lesena, vendar so boljša od cementa, ker stanejo ravno toliko in ker jih laže ohraniš čista in suha. Res so cementna tla po zimi mrzlejša; to pa lahko popraviš, ako nastiljaš po leti in po zimi s peskom ali pepelom, s šotnim prahom, po zimi pa posebno z rezanico, plevami itd. Tak nastil je posebno primeren po zimi, ako ne more kuretina hoditi na plano. Zraven oken mora imeti

pet drogov. ki so po 3 e_m debeli in okrogli ter vsi enako oddaljeni od tal, najmanj po 1 m /. (Glej podobo 1.) Drogi ne smejo biti eden nad drugim, ker hoče vsaka kokoš priti vselej na najvišje mesto, vsled česar se med seboj vznemirjajo ter tudi pogrjajo. Droge postaviš najbolje sredi kurnika po pičlega pol metra narazen ter jih naredi po tri metre dolge.

Gnezda, v katerih neso kokoši jajca, postavi ob zadnji strani in, če treba, ob stranskih straneh kakih deset. Za gnezda rabijo najbolje in so najcenejši stari na pol prerezani sodčki, na pr. od cementa. (Glej podobo 2.)

Taka gnezda porabiš lahko tudi za valilna gnezda. Priporočam ti postaviti taka gnezda spomladi na planem pod kak grm, kjer kokoši neso in vale jajca veliko rajše nego v kurniku.

Piščetom služijo tudi prav dobro taki sodčki, katere postavimo za kurnik na plano. Ta prostor bodi ograjen. Prvih štirinajst dni naj bodo piščeta s kokljo vred le na tem prostoru, po noči pa naj prebivajo v sodčku. Pozneje se pa presele v kurnik med drugo kuretino.

Da umno redimo kuretino, moramo imeti tudi zabojce za krmo, kakeršne kaže podoba 3. Ti zaboji so preko 1 m dolgi ter tako narejeni, da morejo živali do krme le z glavo in vratom. Krme v takih zabojih ne onečedijo živali in se med seboj ne pulijo toliko. Seveda moraš imeti več takih zabojev v kurniku in na planem.

Posode za pitno vodo morajo biti ali kovinaste ali pa lončene. Vsegdar glej, da bodo čiste; voda ne sme postati sluzna, kislá ali celo smrdeča ter jo zamenjaj vsak dan, po zimi kakor po leti, s svežo vodo.

Na planem si poišče kuretina sama primerne prostora, koder se koplje in valja po pesku ali po rahli zemlji. Ker pa pokvari dež ali mraz tudi take prostore, dobro je prirediti kuretini v ta namen prav ceno zelo lahko pokrite prostore, katere naspeš s peskom, pepelom ali s šotnim drobižem. Ta nastil pa moraš na leto naj manj po štirikrat premeniti.

Kranjska deželna vinarska, sadjarska in poljedelska šola v Grmu.

Uže večkrat smo pisali v našem listu o tej šoli, katero je kranjski deželni zbor ustanovil z ogromnimi stroški v prid kmetijskemu stanu našemu. Sedaj pa, ko se šolsko leto bliža svojemu koncu in nam je šolsko vodstvo doposlalo letno šolsko poročilo za l. 1888/9., hočemo se v novič na kratko spominjati za kmetijski stan prevažne šole ter našim gospodarjem v novič priporočati, da pošljejo sinove svoje vanjo. V šoli se učenci uče teoretiški in praktiški vsega tistega, kar je ob današnjih razmerah treba vedeti umnemu kmetovalcu.

Menimo, da ga ni več med Slovenci pametnega gospodarja, ki bi ne priznal, da je dandanes kmetovanje vse drugačno, nego je bilo pred tridesetimi leti, da se razmere od leta do leta izpreminjajo in da more uspešno gospodariti le tist gospodar, ki ve in zna gospodarstvo umno in razmeram primerno urediti. S pridnostjo in sčasoma se izobražen kmetovalec uže priuči svoje gospodarstvo za vsak poseben slučaj primerno urediti a predno se privadi, plačevati mora svoje izkušnje z obilnimi izgubami in prevarami. Drugače je pa, če se je kmetovalec izšolal v kmetijski šoli. On začne kmetovati z obilnim strokovnim znanjem, ki mu pomaga precej pravo pot ukreniti, kadar se nameri kaj nenavadnega,

ter zna iz zemlje dobivati več dobička, katerega itako poljedelec krvavo potrebuje.

Ne bodemo na široko razpravljali, koliko je potrebna šola, uže mnogokrat smo to storili mi i drugi, opozoriti pa vendar hočemo vsakega na temeljiti članek našega gospoda sotrudnika F. Š., ki ga je bil priobčil z zadnjih številkah „Novic“. Članek „črtica o kmetovalčevem izobraževanju“ vse to temeljito razpravlja. Marsikedo pa še vedno poprašuje: Česa naj vendar kmetskega fantá v šoli nauče? Odgovor na to je lahek. Po drugih deželah vzrejajo ob enakih ali še slabših razmerah živino, ki je dvakrat toliko vredna kolikor naša, prideljujejo po svoji zemlji več in boljših pridelkov, znajo sadjarstvo urejati tako umno, da jim donáša lepíh dohodkov, razumejo vinarstvo tako, da se mi z našimi vini niti primerjati ne smemo, znajo vinograde delati, da jim jih trtna uš ne uniči itd. Vse to pa naš kmetovalec tudi vzmore, ako z varčnim in pridnim gospodarjenjem posname vse, kar je posnemanja vredno pri kmetovalcih drugih dežel. Povsod je dobiti kaj dobrega, le poiskati je treba. Slovenci so vzgledni čebelarji, drugi narodi nas v tem posnemajo, posnemajmo toraj tudi mi v dobrem gospodarstvu druge. Vso to vednost bi si kedo mogel pridobiti le, ako bi popotoval križem sveta. Na ta način učiti se umnega kmetijstva je sicer dobro, a nerodno ter drago, ceneje dosežeš ravno to, ako greš v kmetijsko šolo; tam te vsega tega nauče in poleg tega ti dajo podlogo, da moreš ob posebnih slučajih sam določiti, kaj ti bode v gospodarstvu največ hasnilo. Mi Slovenci smo kmetijski narod, pri nas tiči v zemlji še mnogo nedvignenih zakladov; da jih pa dvignemo, treba nam je obilo umnih kmetovalcev. Pošljite toraj slovenski gospodarji, svoje sinove v kmetijsko šolo v Grmu! Koristili bode te največ sami sebi, pa tudi deželi, kajti s kmetij izšolanih gospodarjev širi se umno kmetijstvo in blagostanje po deželi.

Sadjarstvo v zelenjaku.

V zelenjaku morajo se le hruške saditi, nikakor pa ne jablane. Večino mladih in starih jablan, stoječih v mastnih, rodovitih sadovnjakih, loti se neka bolezen, nekak rak. Vzroka tej bolezni iskati je brez dvojbe v tem, da je zemlja pod drevesnimi kronami prenojena z organskimi snovmi, ki imajo v sebi mnogo dušika, kakor z hlevskim gnojem, gnojnico itd., in da jej nedostaje rudninskega gnoja — pepela, koščene moke itd. Taka drevesa navadno jako hitro poganjajo, les ima široke stanice in mnogo vode v sebi, lepe veje trpé navadno že prvo zimo od mraza, in po zmrzlih mestih pokaže se rak. Res je razlika med raznimi jabolčnimi vrstami v elika, ker se je ta bolezen po njih že bolj ali manj razpasla, dolgo se pa vendar nobena jabolčna vrsta ne bode ustavljala škodljivim vplivom. Večletna in mnogo-